

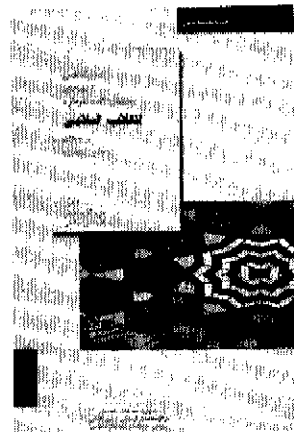
اطلاع‌رسانی

■ معرفی کتاب:

کتاب‌شناسی کتابهای منتشرشده

دربارهٔ انقلاب اسلامی

در جهان (۱۳۵۷ - ۱۳۷۶)

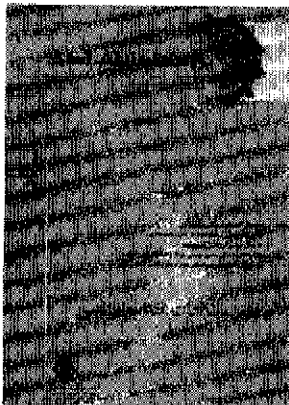

اگرچه در زمینهٔ شناسایی و مطالعهٔ اهمیت، ابعاد، آثار، نتایج و بازتاب داخلی و بین‌المللی انقلاب اسلامی، کتابها و مقاله‌های بسیاری در سطح جهان از سوی محققان، متفکران و صاحب‌نظران انتشار یافته است، ولی تا به امروز، اطلاعات نسبتاً درستی از کلیه کتابهای انتشار یافته در این زمینه در دست نیست.

در کتاب‌شناسی کتابهای منتشر شده دربارهٔ انقلاب اسلامی در جهان درصدد رفع این خلأ اطلاعاتی و ارائه آگاهی اجمالی از آثار انتشار یافته از سوی محققان و ناظران خارجی، در این زمینه آمده‌اند. این مجموعه، شامل معرفی و ذکر مشخصات کتاب‌شناسی ۱۱۷۹ عنوان کتاب به زبانهای انگلیسی،

شمار می‌آید که می‌تواند در جهت برنامه‌ریزیهای فرهنگی، خصوصاً گفتگوهای بین تمدنی به کار آید.

پژوهشنامه انقلاب اسلامی

آگاهی از یافته‌های صاحب‌نظران و پژوهشگران داخلی و خارجی در مورد عوامل پیروزی انقلاب اسلامی، تأثیرات و بازتاب آن، و تحولات و آثار داخلی و خارجی آن، لازمه در دست داشتن تصویری واقع‌بینانه، همه‌جانبه و عمیق از ابعاد مختلف این انقلاب شکوهمند است.

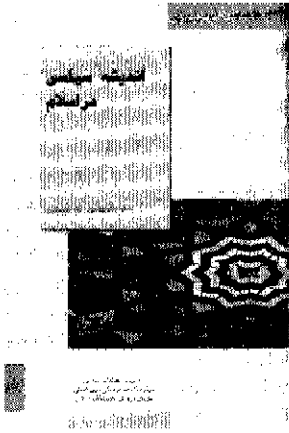
پژوهشنامه انقلاب اسلامی که هر دو ماه یک بار انتشار می‌یابد، درصدد ارائه این آگاهیها در نقد پاره‌ای از آرا و عقاید غلط و مغرضانه درباره انقلاب اسلامی است.

به سبب بررسی ابعاد و وجوه گوناگون انقلاب اسلامی، در هر شماره از این مجموعه، موضوع خاصی در نظر قرار

فراتر، آلمانی، ترکی، استانبولی، روسی، سوئدی، اندونزیایی، اسپانیولی، ژاپنی، لهستانی، عربی، اردو و فارسی است که در سالهای ۱۳۵۷ - ۱۳۷۶ در خارج از کشور به چاپ رسیده است و با فهرست اعلام اسامی، مکانها، مراکز مطالعاتی و انتشاراتی، و اسامی و عناوین کتابها به زبان فارسی و فهرست اعلام نامها و عناوین کتابها به زبان لاتین پایان می‌پذیرد.

این کتاب از سوی مرکز مطالعات فرهنگی و بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، به کوشش علی اکبر مرتضایی و فاطمه امیرخانی سامان یافته و در ۷۲۳ صفحه (قطع وزیری) در سال جاری منتشر شده است.

اگرچه این مجموعه، علی‌رغم بهره‌گیری از منابع متعدد و غنی، از جمله فهرست کتابخانه، کنگره، آثار مراکز شرق‌شناسی و ایران‌شناسی، مراکز و مؤسسات مطالعات خاورمیانه در کشورهای اروپایی و امریکا و... است؛ ممکن است در برگزیده عنوان تمامی کتابهای انتشار یافته در خارج از کشور درباره پدیده انقلاب اسلامی نباشد، ولی گامی بزرگ و ارزشمند در جهت آشنایی پژوهشگران با سمت‌گیریهای فکری در خارج از کشور نسبت به انقلاب اسلامی و نوع نگاه و نگرش جهان به این پدیده به

شمار می‌آید و در این میان، بدون شک تبیین هر راهبردی، از رهگذر آشنایی با نظریات اندیشمندان اسلامی امکان‌پذیر است. از سوی دیگر، تعداد منابع انتشار یافته در قالب کتب و نشریات، لزوم گزینش و ارائه اطلاعات کارآمد را برای پژوهشگران لازم می‌سازد.

کتاب‌شناسی توصیفی اندیشه سیاسی در اسلام با این هدف تهیه شده است که بتواند منبعی برای دستیابی به ابزارهای گزینش صحیح اطلاعات برای مطالعات اسلامی باشد.

در این کتاب‌شناسی، به معرفی مشروح مجموعه کتابهای فارسی که تاکنون در زمینه اندیشه سیاسی اسلام انتشار یافته و همچنین برخی از مهمترین کتابهای عربی که در این زمینه به چاپ رسیده‌اند پرداخته و از برخی تحقیقات و پایان‌نامه‌های مهم نیز یاد می‌شود، که در جمع، ۲۱۰ کتاب و پایان‌نامه

خواهد گرفت.

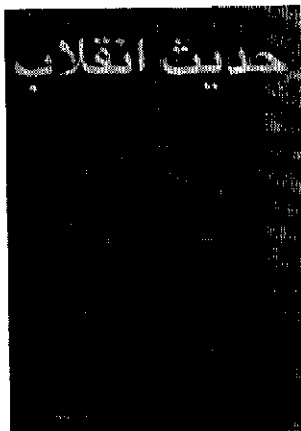
نخستین پژوهشنامه، که اخیراً به چاپ رسیده است، به بررسی علل و عوامل وقوع انقلاب اسلامی اختصاص دارد. در ۵ بخش این مجموعه با بهره‌جستن از منابع موجود، به تحلیل علل اقتصادی فروپاشی رژیم پهلوی، پیشینه تاریخی ساختار قدرت در حکومت استبدادی، علل سیاسی فروپاشی رژیم پهلوی، ساختار اجتماعی، بسیج سیاسی، مردم و انقلاب اسلامی ایران، و شرایط و فشارهای بین‌المللی مؤثر بر وقوع انقلاب اسلامی ایران پرداخته شده و در پایان هر بخش نیز فهرست منابع آمده است.

پژوهشنامه انقلاب اسلامی از طرف معاونت پژوهشی و آموزشی مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به چاپ رسیده است. مدیریت طرح را کیومرث امیری بر عهده دارد و مجموعه، به کوشش حسین آقازاده، در ۱۴۲ صفحه با قطع وزیری تهیه شده است.

کتاب‌شناسی توصیفی اندیشه

سیاسی در اسلام

کشف ارتباط و تعامل میان دین و سیاست، از موضوعات مهم و اساسی، در عرصه تفکر و اندیشه دنیای امروز به

و تحقیق را در برمی‌گیرد.

این مجموعه، توسط سید صادق حقیقت با همکاری علی فریدونی و سید محسن آل‌سیدغفور سامان‌یافته و توسط مدیریت مطالعات اسلامی تهیه شده و مرکز مطالعات فرهنگی و بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، آن را در ۴۵۴ صفحه در قطع وزیری به چاپ رسانده است. در مقدمهٔ این کتاب‌شناسی ضمن معرفی شاخصهای مورد نظر در گزینش کتابهای مجموعه، به برخی از چالشهای روشی و محتوایی در مجموعهٔ کتب توصیف شده در آن، اشاره شده است که یک جمع‌بندی کلی (و بعضاً آماری) از کتابهای معرفی شده را به خواننده ارائه می‌دهد و در ضمن، به تحلیل چالشهای فوق می‌نشیند.

حدیث انقلاب (جستارهایی

در انقلاب اسلامی ایران)

در مقدمهٔ این کتاب آمده است که بنا به دعوت مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی، از استادان و اندیشمندان جهت ارائه نتایج مطالعات خود دربارهٔ زمینه‌ها، علل و عوامل پیروزی و شکل‌گیری انقلاب اسلامی و مسائل مربوط به آن این مجموعه گردآوری شده است، و امید است گامی در جهت رفع نقیصهٔ تحریفات و تصویرهای ناصواب در

زمینه پدیدهٔ انقلاب اسلامی باشد.

این کتاب، شامل ۹ مقاله از دکتر ابوالفضل دلاوری، دکتر علیرضا ازغندی، دکتر صادق زیباکلام، حمیرا مشیرزاده، محمد حسن رجبی، دکتر محمدباقر حشمت‌زاده، دکتر حاتم قادری و دکتر مصطفی ملکوتیان است. این مقالات به بحث و کنکاش در مورد ابعاد مختلف انقلاب اسلامی اختصاص دارد و بر آن است که تصویری واقعی را از انقلاب اسلامی به خواننده ارائه دهد.

حدیث انقلاب، در ۵۰۴ صفحه، در قطع وزیری، توسط مرکز مطالعات فرهنگی و بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، به چاپ رسیده و اخیراً انتشار یافته است.

«رهیافتهای نظری بر

انقلاب اسلامی»

این اثر که به صورت یک مجموعه

تطبیقی / سعید ارجمند / ترجمه عباس زارع
- نظریه تدا اسکاچپول و انقلاب اسلامی
ایران / ناصر هادیان

- حکومت تحصیلداری / تدا اسکاچپول /
ترجمه: محسن امین‌زاده

- انقلاب اسلامی و اصالت /
رابرت.دی.لی / ترجمه مهرداد وحدتی
دانشمند

- تأملی نظری در مفهوم انقلاب / علی
رجبلو

- نگاهی به رهیافتهای مختلف در مطالعه
انقلاب اسلامی ایران / حمیرا مشیرزاده

- تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر نظریات
علوم اجتماعی / سعید حجازیان

- انقلاب ۷۹-۱۹۷۷: چالشی بر تئوری
اجتماعی / جان فوران

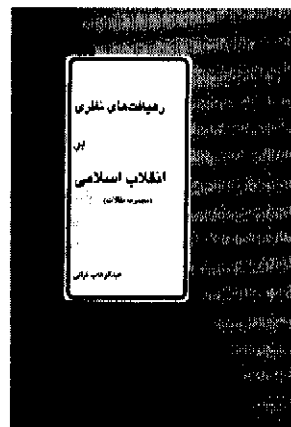
- نقد و بررسی کتاب «طبقه، سیاست و
ایدئولوژی در انقلاب ایران» / احمد
گل‌محمدی

- ایدئولوژی و انقلاب در ایران / رضا
رضایی

کتاب‌شناسی انقلاب

اسلامی ایران

انقلاب اسلامی ایران بی‌تردید مهمترین
حادثه دهه ۱۹۷۰ و یکی از عظیم‌ترین و
تأثیرگذارترین رخدادهای اجتماعی سیاسی

مقالات توسط آقای عبدالوهاب فراتی
گردآوری و تدوین گردیده، از طریق معاونت
امور اساتید نهاد نمایندگی ولایت فقیه در
دانشگاهها در زمستان ۱۳۷۷ منتشر شده
است.

مجموعه مقالات حاضر دربردارنده
مقالاتی است در باب مباحث نظری انقلاب
اسلامی و تطبیق آن بر تئوریهای مختلف
عرضه شده از سوی اندیشمندان غربی.

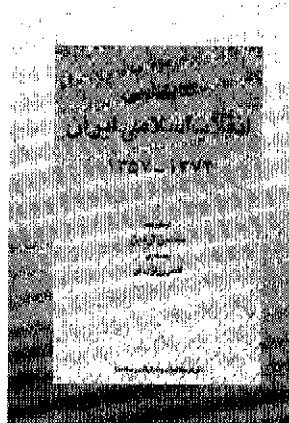
افزون بر مقدمه گردآورنده، کتاب حاضر
شامل مقالات زیر است:

- انقلاب اسلامی، پاسخی متفاوت به
سؤال مشترک / حاتم قادری

- نظریه بسیج منابع و انقلاب اسلامی
ایران / محمد هادی سمتی

- تحلیل تطبیقی از قیام امام حسین (ع) و
قیام امام خمینی / غلام حیدر ابراهیم‌بای
سلامی

- انقلاب اسلامی ایران در منظری

بیانگر همین حقیقت است، در بسیاری از این مقالات و کتابها و نشستها و گردهماییها صرف‌نظر از درستی و نادرستی، دیدگاهها و تحلیلهایی درباره انقلاب اسلامی و ریشه‌ها و آثار آن مطرح شده است که اطلاع از آنها برای هر پژوهشگر و علاقه‌مند به تحقیق در این زمینه ضروری می‌نماید.

متأسفانه ضعف امکانات مادی و عدم امکان دسترسی آسان به منابع و اطلاعات مذکور یکی از مشکلات پژوهشگرانی است که در کشور ما به امر تحقیق درباره انقلاب اسلامی ایران مشغولند.

هر چند که طی سالهای اخیر مراکز اطلاع‌رسانی در کشور رشد و گسترش چشمگیری داشته‌اند اما هیچگاه نتوانسته‌اند خلاء ناشی از فقدان یک کتاب‌شناسی معتبر در زمینه انقلاب اسلامی را جبران کنند. تلاشهایی نیز که در این خصوص صورت پذیرفته به دلایل مختلف نتوانسته است برطرف‌کننده این نقیصه باشد. از جمله این تلاشها می‌توان از کتابنامه انقلاب اسلامی که در سال ۱۳۶۱ از سوی آستان قدس رضوی منتشر شد و کتابشناسی توصیفی - موضوعی از م. ج. یکایی نام برد که هرچند در جای خود ارزشمندند اما با توجه به تاریخ انتشار، محدوده کار، اکتفا به معرفی کتابهای منتشره

طی نیمه دوم قرن حاضر به شمار می‌رود. آنچه اهمیت انقلاب را دو چندان کرده است علاوه بر موقعیت ژئوپلیتیک ایران و نقش آن در منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی و منابع عظیم نفت در این سرزمین و کشورهای همجوار و ویژگیها و تازگیهای انقلاب اسلامی به مثابه یک تحول اجتماعی سیاسی و آثار غیرقابل انکار آن در جهان اسلام است. عوامل مذکور موجب گردیده است دوستان و دشمنان، سیاستمداران و محققان، صاحبان قدرت و دانش، مراکز پژوهش علمی و مستقل و نهادهای تحقیقاتی وابسته به دستگاههای اطلاعاتی و امنیتی، جملگی به شناخت و درک ریشه‌ها و ماهیت انقلاب اشتیاق و علاقه نشان دهند. انتشار دهها هزار مقاله و هزاران کتاب و صدها نشست و کنفرانس علمی و تحقیقاتی درباره انقلاب اسلامی از سوی مؤسسات و محافل آکادمیک و سیاسی در سراسر جهان

به ۹۸۳ عنوان کتاب به زبان فارسی و ۵۹۷ عنوان کتاب انگلیسی، ۷۲ پایان نامه دکترای دانشگاه‌های امریکا و اروپا و ۱۲ پایان نامه دانشگاه‌های ایران درباره انقلاب اسلامی ایران است که تا سال ۱۳۷۲ به رشته تحریر درآمده‌اند.

فهرست منابع و مآخذی که مورد استفاده قرار گرفته و نیز نام مؤسسات و مراکز و بانک‌های اطلاعاتی که به آنها مراجعه شده نشان‌دهنده سخت‌کوشی و صبر و حوصله گردآورندگان این کتاب‌شناسی است.

وجود نمایه‌های دقیق و متعدد در پایان بخش‌های فارسی و انگلیسی دستیابی به اطلاعات موجود در کتاب‌شناسی را برای استفاده‌کنندگان آسان ساخته است.

چنان که در مقدمه این کتاب‌شناسی آمده است مصنف به علت فقدان امکانات مالی قادر به تهیه کتابها نبوده است. لذا در مورد آن دسته از کتاب‌های منتشر شده در خارج از کشور که در داخل موجود نبوده عمدتاً بر اطلاعات ذکر شده در منابع مختلف اعتماد کرده است.

اعمال چنین شیوه‌ای علی‌القاعده میزان اشتباه و خطا را در گزینش کتاب‌های موجود در محدوده موضوع کتاب‌شناسی افزایش می‌دهد اما ظاهراً گردآورندگان کتاب‌شناسی انقلاب اسلامی ایران در این زمینه وسواس

در زبان فارسی و در داخل کشور و نیز معرفی آثاری که بعضاً خارج از موضوع هستند نیاز محققان را چنانکه باید برآورده نساخته‌اند.

چند کتاب‌شناسی مربوط به ایران منتشر شده در خارج از کشور نیز یا اختصاص به انقلاب اسلامی ندارند و یا جای کتاب‌های فارسی زبان و انتشار یافته در داخل کشور در آنها خالی است.

یکی از جدیدترین آثار در این زمینه کتاب‌شناسی انقلاب اسلامی ایران ۱۳۵۷-۱۳۷۲ است که آقای محسن آرمین با همکاری خانم افسر رزازی‌فر به تدوین آن همت گماشته است. این کتاب‌شناسی که طی ماه‌های گذشته از سوی مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها وابسته به معاونت مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده جامع‌ترین کتاب‌شناسی در زمینه انقلاب اسلامی ایران به شمار می‌رود.

این کتاب در دو بخش فارسی شامل معرفی کتاب‌های منتشر شده به زبان فارسی در داخل و خارج از کشور و بخش لاتین شامل کتاب‌های منتشر شده در داخل و خارج از کشور و دو ضمیمه محتوی پایان‌نامه‌های دانشگاهی دانشگاه‌های ایران، اروپا و امریکا درباره ایران و انقلاب اسلامی تنظیم شده است.

این کتاب‌شناسی شامل اطلاعات مربوط

لازم را به خرج داده و با مقایسه و مقارنه اطلاعات به دست آمده از منابع متعدد میزان خطا را به حداقل رسانده‌اند و آنجاها که در مورد تناسب یک کتاب با موضوع کتابشناسی ابهام و تردید برطرف نشده، چنانکه خود مصنف ذکر کرده است از جامعیت و فراگیری به نفع صحت اطلاعات چشم پوشیده است.

در کتابشناسی انقلاب اسلامی ایران تنها در برخی موارد ذیل اطلاعات کتابشناسی توضیحاتی درباره محتوای هر کتاب ذکر شده است. مصنف در مقدمه کتاب راجع به این عدم یکدستی نوشته است: «هر چند کتابشناسی حاضر یک کتابشناسی توصیفی نیست، اما تنوع کتابها در برخی موارد ارائه توضیحاتی را درباره کتاب ضروری می‌سازد. این بدان دلیل است که کتابشناسی فارسی مجموعه‌ای از کتابهای انتشار یافته در داخل و خارج کشور است و دسترسی به کتابهایی که در خارج کشور انتشار یافته عموماً مشکل است. همچنین برخی از کتابهای منتشر شده در داخل کشور نیز نایابند. لذا دستیابی به آنها برای محققان کار ساده‌ای نیست. در اینگونه موارد سعی شده است حتی‌المقدور توضیحاتی درباره محتوای کتاب ارائه شود تا محققان بتوانند از میزان و سطح علمی و تحقیقی کتاب آگاهی یافته و ...».

اما با مراجعه به کتابشناسی مشخص می‌شود که اولاً برخی از کتابهای نایاب همچنان بدون توضیح مانده‌اند و برعکس برخی از کتابهایی که دسترسی به آنها حداقل از طریق کتابخانه‌ها امکان‌پذیر است به همراه توضیحی درباره محتوا ثبت شده‌اند. لذا می‌توان نتیجه گرفت که علاوه بر نکته‌ای که مصنف بدان متذکر شده است. فقدان امکانات مالی در تهیه کتابها و عدم امکان دسترسی به برخی از آنها از جمله علل این عدم یکدستی است.

هر چند به علت محدودیتهای مذکور جای برخی از کتابهای نایاب در بازار بویژه تعدادی از کتابهایی که از سوی برخی از گروههای سیاسی در اوایل نیمه اول دهه شصت منتشر شده در این کتابشناسی خالی است اما کتابشناسی انقلاب اسلامی ایران را باید کاملاًترین کتابشناسی درباره انقلاب دانست که تاکنون منتشر شده است. مصنف در پایان مقدمه خود مژده داده است که با موافقت مسئولان مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها کار مرحله دوم این کتابشناسی را از مقطع نیمه ۱۳۷۲ تا پایان ۱۳۷۶ به انجام رسانده و کتابهایی را نیز که در جلد اول از قلم افتاده بر آن بیافزاید و به این ترتیب کتابشناسی بیست ساله انقلاب اسلامی را در یک دوره دو جلدی از خود به

یادگار گذارد.

اسلامی» تألیف: ناصر هادیان

○ «نگاهی به رهیافتهای مختلف در مطالعه انقلاب اسلامی ایران» تألیف: حمیرا مشیرزاده

○ «طرحی برای مطالعه زمینه‌ها و علل اجتماعی وقوع انقلاب اسلامی ایران» تألیف: ابوالفضل دلاوری

○ «زمینه بسیج در انقلاب اسلامی ایران» تألیف: احمد گل محمدی

○ «مروری بر نظریه‌های انقلاب در علوم اجتماعی» تألیف: حمیرا مشیرزاده

○ «ساخت قدرت شخصی و فروپاشی حکومت پهلوی» تألیف: نصرالله نوروزی

○ «نظام بین‌الملل و انقلاب اسلامی ایران» تألیف: مصطفی زهرانی

○ «حکومت استبدادی، نوسازی و انقلاب در روسیه و ایران» تألیف: تیم مک دانیل، ترجمه: فریده فرهی

○ «نظریه‌ای در خصوص انقلابهای اجتماعی جهان سوم: مقایسه‌ای بین ایران، نیکاراگوئه، السالوادور»، تألیف: جان فورن، ترجمه: مینو آقایی

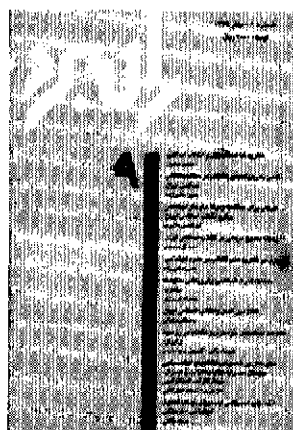
○ «انقلاب اسلامی ایران: یک تحلیل اجتماعی - فرهنگی» تألیف: پوپک طاعتی

«درون انقلاب ایران»

درون انقلاب ایران نام کتابی است که بتازگی از سوی مؤسسه خدمات فرهنگی

مجموعه مقالات تحلیل

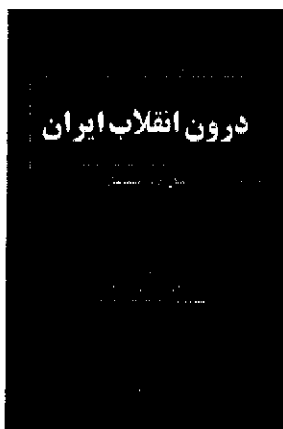
انقلاب اسلامی

فصلنامه راهبرد نشریه اختصاصی مرکز تحقیقات استراتژیک وابسته به نهاد ریاست جمهوری مجموعه مقالاتی را که به نحوی دربارهٔ با تحلیل و تبیین انقلاب اسلامی بوده است در شماره ویژه‌ای به چاپ رسانده است. شماره ۹ این نشریه که در بهار ۱۳۷۵ منتشر شده است دربرگیرنده ۱۰ مقاله است که ۷ مقاله آن تألیف صاحب‌نظران داخلی و ۳ مورد ترجمه از منابع خارجی است.

علاوه بر این، در شماره ۱۰ این نشریه نیز دو مقاله تحلیلی درباره انقلاب اسلامی درج شده است. فهرست مقالات مورد اشاره به شرح زیر است:

○ «نظریه تدا اسکاچپول و انقلاب

استمپل با آشنایی به زبان فارسی، قبل از پیروزی انقلاب، با بسیاری از مسئولین ایرانی و از جمله مخالفین حکومت شاه در تماس بوده است. گزارش برخی از این تماسها و مذاکرات در کتاب حاضر، خواننده را دچار شگفتی می‌سازد.

مطالعه تاریخ سیاسی معاصر بوضوح نشان می‌دهد که چگونه کار پیگیر و ریشه‌دار انگلیس در منطقه خاورمیانه، طی قرون متمادی، بخوبی به سیاستمداران آن دیار آموخته است که بهترین عامل تشنج و ناآرامی و در نتیجه ایجاد زمینه مساعد برای بهره‌مندی از نفت و موقعیت منطقه، ایجاد یا حمایت از گروههای معارض دولتها در پوشش گرایشهای تندرو و به ظاهر مصلح مذهبی است.

این کتاب در قطع رقعی با شمارگان ۶۰۰۰ نسخه به بازار کتاب عرضه شده است.

مآخذشناسی توصیفی انقلاب

اسلامی و ریشه‌های آن

اولین همایش دروس معارف اسلامی با موضوع انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن از بیست و نهم آذرماه تا یکم دیماه ۱۳۷۴ به همت معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در

رسا منتشر شده است. نویسنده کتاب، جان‌دی. استمپل، وابسته سیاسی سفارت امریکا بیش از چهار سال در ایران مأموریت داشته که شش ماه آن پس از پیروزی انقلاب اسلامی بوده است، از این جهت، او از نزدیک شاهد بسیاری از وقایع پشت پرده روابط امریکا با شاه ایران و همچنین برخوردهای متفاوت دولتمردان امریکایی با انقلابیون بوده است. شاید از این نظر، این خاطرات را بتوان منحصر به فرد دانست، به همین علت، بسیاری از تحلیلگران انقلاب اسلامی ایران، در توجیه روابط اقتصادی و سیاسی دوران انقلاب ایران، اغلب به گزارشهای استمپل استناد کرده‌اند. انبوه اطلاعات او از ایران و انقلاب ایران، موجب شد که پس از سقوط شاه و گروگانگیری، او به امریکا منتقل شده و در وزارت خارجه امریکا، اخبار و حوادث مربوط به ایران را پیگیری کند.

تحقیقات عرضه شده می گردد، تسهیل استفاده از منابع مزبور را نیز در پس خواهد آورد.

... در این مجموعه با استفاده از روشی بدیع، علاوه بر معرفی توصیفی کتاب، خلاصه مطالب محتوایی نیز مورد اشاره قرار گرفته و تا حد ممکن، موضوع و مقطع زمانی مربوط به بحث، دیدگاه نویسنده و نتایج بحث، به میان آورده شده است. توجه اصلی در تهیه مجموعه مذکور، پرداختن به مقطع خاص یا علت مشخصی از تاریخ تحولات گذشته نبوده، بلکه تلاشی شده تا آثاری که به طور عموم زمینه ها، علل و عوامل واژگونی سلسله پهلوی و پیروزی انقلاب اسلامی را به بحث گذارده اند معرفی شوند. عرضه آثار متفاوت با دیدگاههای گوناگون با عطف توجه به عوامل مختلف بعید و قریب ذریط، خواننده را در فضایی از برخورد و تبادل آرا قرار داده. و از یکسو نگرانی و پرداختن تک بعدی به تحولات اجتماعی برحذر می دارد.

در این مجموعه جمعاً ۱۳۸ اثر که عمدتاً از صاحب نظران داخلی است معرفی شده است. این اثر به همت معاونت امور اساتید نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، در آذرماه ۱۳۷۴ در ۳۰۰۰ نسخه منتشر شده است.

دانشگاهها برگزار شد. از ثمرات این همایش انتشار مآخذشناسی توصیفی انقلاب اسلامی و ریشه های آن به همراه دو مجلد حاوی مجموعه مقالات عرضه شده به همایش بود. در مقدمه «مآخذشناسی» آمده است:

«شناخت و درک درست و جامع ابعاد و زوایای انقلاب اسلامی، نیاز اول و گام نخست در فهم و کشف هویت تاریخی و تبیین و ترسیم راه آینده ملت ماست و این شناخت تنها در سایه تحقیق و پژوهش علمی و متقن در زمینه ها، علل، آثار و نتایج انقلاب اسلامی با اتکا به منابع و مآخذ ذریط مبسور خواهد بود. در آمد چنین حرکت مطلوبی، آشنایی با منابع و مآخذ موجود در ابعاد گوناگون مباحث ذریط می باشد. بر این اساس تنظیم و ارائه گزیده ای از مآخذ انقلاب اسلامی، علاوه بر آنکه زمینه ساز بذل توجه بیشتر به مجموعه

■ معرفی مراکز مطالعات انقلاب اسلامی

شناخت امکانات و منابع انسانی و سازمانی گسترش انقلاب اسلامی در سطح بین‌المللی، بررسی راهبردها و رسانه‌های گروهی و مطبوعات خارجی نسبت به پدیده انقلاب اسلامی و کشف محورهای اساسی تبلیغات جهانی علیه انقلاب اسلامی به منظور خنثی‌سازی آنها، بررسی و پاسخگویی شبهه‌ها و ابهام‌ها و اتهام‌ها و تدوین مقاله‌های علمی، تحقیقی و تبلیغی جهت انتشار در خسارج از کشور عمده‌ترین محورهای تحقیقات مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی را تشکیل می‌دهد.

مدیریت مطالعات انقلاب

اسلامی

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در جهت معرفی مبانی، فرهنگ و مواضع انقلاب اسلامی - که یکی از وظایف این سازمان به شمار می‌آید - به تأسیس مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی در مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی اقدام کرده است. این مدیریت از طریق برنامه‌ریزی، ساماندهی و اجرای طرحهای مناسب تبلیغی و علمی در قالب تألیف و تحقیق، درصدد شناساندن انقلاب اسلامی و رهبران آن و تبیین اصالتها و ارزشهای اسلامی و پاسخگویی به ابهامهای نظری درباره انقلاب اسلامی است. شناخت موقعیت جهانی انقلاب اسلامی،

علاوه بر ساماندهی این محورهای تحقیقی، شناسایی متون مناسب ترجمه، مأخذشناسی انتقادی کلیه آثار منتشر شده درباره انقلاب اسلامی در خسارج از کشور، شناسایی و سفارش منابع مطالعاتی، برخی از محورهای پیش‌بینی شده در مدیریت علمی هستند. برای اجرای این محورهای تحقیقی و علمی، مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی، یکی از محورهای فعالیتهای خود را به سیاستگذاری و برنامه‌ریزی درباره حوزه فعالیت خود اختصاص داده است. در این مسیر ارائه سیاستهای مناسب تبلیغی و مطالعاتی مرتبط با انقلاب اسلامی، برنامه‌ریزی برای گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی، ارائه سیاست مطالعات سالانه، و پیشنهاد عناوین تحقیقات، تألیفات و

علل و اهداف انقلاب اسلامی از

منظر شعارهای انقلاب

این طرح در مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی توسط آقای دکتر محمد حسین پناهی اجرا می‌شود.

در این پژوهش محقق ابتدا تعاریف نظری مفهوم شعار را آورده و سپس بر مبنای یک تعریف جامع و مانع از شعار که مورد توافق صاحب‌نظران است، با روش تحلیل محتوی به بررسی شعارهای ارائه شده در شرایط انقلابی پیش از پیروزی می‌پردازد.

در این پژوهش که به منظور بررسی و ارزیابی شعارهای انقلابی از داوران متخصص بهره‌جسته می‌شود، انواع شعارهای اصلی و فرعی در تهران و شهرستانها از خلل نشریات، گزارشات، اسناد و اطلاعیه‌ها گردآوری شده و پس از دسته‌بندی در مقولات همخوان جای می‌گیرد. هدف اصلی این تحقیق، بررسی جامعه‌شناختی علل و اهداف انقلاب اسلامی از منظر شعارهای انقلاب است.

طرح تدوین تاریخهای

منطقه‌ای انقلاب اسلامی

شناخت انقلاب اسلامی ایران در گرو بررسی جزئیات حوادث و رخداد‌های این واقعه عظیم است تا غبار نسیان و فراموشی

ترجمه‌ها و تعیین اولویت آنها از مهمترین محورها به شمار می‌آید. دیگر محور فعالیتهای این مدیریت ایجاد ارتباطات علمی داخلی و بین‌المللی است. مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی مجموعه فعالیتهای خود را در چهارچوب سه گروه جامعه‌شناسی انقلاب، تاریخ انقلاب و ارتباطات سامان داده است.

این مدیریت علاوه بر تهیه، چاپ و نشر کتابهایی در حوزه مطالعات انقلاب اسلامی - که در قسمت دیگری از بخش خبررسانی همین شماره فصلنامه - معرفی شده‌اند، تا کنون دو شماره از خبرنامه انقلاب اسلامی را با محورهای کلی فرهنگ و واژه‌های انقلاب اسلامی، معرفی طرحهای پژوهشی مدیریت مطالعات انقلاب اسلامی، نویسندگان و صاحب‌نظران انقلاب اسلامی (که شامل معرفی شخصیت، آثار و پایان‌نامه‌های نوشته شده به راهنمایی آنان است) و معرفی پایان‌نامه‌های داخلی و کتابهای داخلی و خارجی درباره انقلاب اسلامی و نیز انعکاس اخبار علمی و فرهنگی در مورد انقلاب اسلامی انتشار داده است.

■ طرحهای پژوهشی:

بر آن سایه نیفکند و کمبود منابع تاریخی محققان را دچار لغزش نسازد و حماسه‌آفرینیهای ملت شجاع و انقلابی ایران به عنوان درسهای دائمی ایشار و فداکاری برای نسلهای آینده باقی بماند.

خاستگاه انقلاب اسلامی ایران از لحاظ جغرافیای محلی حائز اهمیت اساسی می‌باشد. مبدای انقلاب از شهر خون و قیام «قم» آغاز گشت، لکن به لحاظ مشی سیاسی رهبری در فراگیر ساختن مبارزه بزودی به سراسر ایران کشیده شد و بویژه مردم شهرهای بزرگی چون تهران، مشهد، اصفهان و تبریز و ... به هواداری از امام برخاستند و پس از تبعید ایشان نیز هسته‌های مبارزه ضد رژیم در گوشه و کنار این مرز و بوم شکل گرفت و سرانجام در آستانه پیروزی انقلاب سراسر ایران همچون موجی خروشان به سلطنت ۲۵۰۰ ساله خاتمه داد.

به منظور شناخت دقیق رویدادهای محلی و منطقه‌ای نقاط مختلف ایران در خلال سالهای ۱۳۴۱ تا پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، طرح تدوین تاریخهای منطقه‌ای انقلاب اسلامی از سال جاری در مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام (س) به اجرا در آمده و در این راستا با نهادهای مشابه بعضاً هماهنگی و تشریک مساعی شده است. بر همین اساس بررسی حیات و جریانات انقلاب در سه شهر

اصفهان، قم و تبریز در اولویت کاری (این طرح) قرار گرفته‌اند. در تدوین این طرح از تحقیقات میدانی و کتابخانه‌ای شامل بررسی نشریات محلی و مصاحبه با افراد مؤثر و صاحب‌خاطره و نیز جمع‌آوری اسناد و اعلامیه‌های طیفهای گوناگون و دستجات مختلف اعم از روحانی، دانشگاهی، احزاب و گروههای سیاسی و صنفی و همچنین سایر منابع تاریخی (عکس و فیلم و ...) سود جسته می‌شود.

برخی موضوعات این طرح به قرار ذیل می‌باشد:

- عوامل اصلی مبارزه و ارتباط آنها با امام (س)؛
- تلاشهای مردمی در جریان مبارزات امام (س) از ابتدا تا تبعید ایشان؛
- کانونهای مبارزه و ارتباط آنها با امام (س) در نجف و پاریس؛
- نحوه دریافت پیامهای امام (س)؛
- گروههای مبارز مسلح موجود در منطقه؛
- جریانهای انحرافی موجود در منطقه؛
- حوادث مهم منطقه‌ای؛
- اقدامات و سیاستهای رژیم در مقابله با گروههای مبارز منطقه؛
- چهره‌های مبارز، تبعیدی، محبوس و شهیدان منطقه؛
- سخنرانیها و جلسات ضد رژیم در

توده‌های مردم و معیشت و اندیشه‌های اجتماعی و سیاسی و آرمانهای دینی آنها آگاه شد تا رمز بسیج عمومی و مشارکت مردمی در انقلاب روشن گردد. همچنین برای سؤالهای زیر باید پاسخی مناسب یافت که:

○ امام خمینی (س) چگونه در بسیج توده‌های مردم (با سطح آگاهیهای متفاوت) کامیاب گشت؟

○ ساختار جامعه ایرانی چگونه پذیرای این بسیج گشت؟

○ رژیم سابق در جوامع شهری و روستایی چه عملکردی داشت که باعث بروز نارضایتی عمومی گردیده بود؟

○ رهبران ملی و محلی توده‌ها از میان چه اقشاری برخاستند؟

پاسخگویی به این سؤالها و پرسشهایی از این دست، تهیه طرحی جامع را ضروری می‌سازد تا بر مبنای آن، داده‌ها جمع‌آوری و تحلیل شود تا در ارائه واقعیات مؤثر افتد.

■ پایان‌نامه‌ها:

جدول زیر حاوی معرفی برخی از پایان‌نامه‌هایی است که در سالهای اخیر در حوزه مطالعات انقلاب اسلامی و امام خمینی نوشته شده‌اند. این جدول کامل نیست و در شماره‌های بعد اطلاعات تکمیلی درباره سایر پایان‌نامه‌ها را خواهیم آورد.

منطقه؛

○ مشخصات مربوط به تظاهرات مردم در سالهای ۵۶ و ۵۷ در منطقه.

مؤسسه در نظر دارد این طرح را در مورد سایر مناطق کشور نیز دنبال کند و برای انجام این کار از محققین علاقه‌مند برای همکاری در این طرح پژوهشی دعوت به عمل می‌آورد.

طرح تاریخی منطقه‌ای انقلاب

اسلامی ایران

مرکز اسناد انقلاب اسلامی ایران در مجله ۱۵ خرداد شماره ۲۸ (سال ششم) طرح تفصیلی خود را برای پژوهش در تاریخ انقلاب اسلامی ایران ارائه داده است. در این طرح به مراحل مختلفی چون مرحله گردآوری منابع اعم از منابع مکتوب، شفاهی و تصویری، مرحله گزینش مأخذ معتبر، مرحله فیش‌برداری و مرحله سازماندهی طرح نهایی و تألیف تشریح شده است، طرح از نظر تاریخی در چهار بخش تنظیم شده است که از نهضت مشروطیت تا ۱۳۵۷ را دربرمی‌گیرد.

در مقدمه این طرح، اهداف آن چنین تشریح شده است:

برای نشان دادن خاستگاه واقعی انقلاب، باید به ساختار اجتماعی - اقتصادی شهرها و روستاها واقف گردید و از نحوه زیستن

دانشگاه	دانشکده	مقطع	رشته	استاد راهنما	نویسنده	عنوان	ردیف
نریب مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	جامعه‌شناسی	دکتر چوادر	غلامرضا صدیقی	بررسی تفکر اجتماعی حضرت امام خمینی (س) درباره جامعه	۱
تربیت مدرس	علوم انسانی	دکتری	ادبیات فارسی	دکتر اسماعیل یوسفیان	منوچهری اکبری	نقد و تحلیل ادبیات انقلاب اسلامی از طالع امام تا عروج امام	۲
تربیت مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	زبان و ادبیات	دکتر محمد علی حاکمی‌راد	جلال مرانی	پژواک انقلاب اسلامی ایران در شعر معاصر عرب (شام)	۳
تربیت مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر حسین آذرنش	مصطفی	بررسی جامعه‌شناختی نهادهای سیاسی جمهوری اسلامی ایران	۴
تهران	علوم اجتماعی	کارشناسی ارشد	جامعه‌شناسی	دکتر بشیریه	فاطمه صفری	مدل اجتماعی پایگاه و نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی بر اساس دیدگاه امام خمینی (س)	۵
تهران	علوم و حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	روابط بین‌الملل	دکتر نجفعلی حبیبی	رضیه موسوی‌فر	ولایت فقیه و روابط بین‌الملل	۶
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر منوچهر محمدی	رضا اسلامی	بررسی مقایسه‌ای نقش رهبران روحانی نهفت مشروطیت و انقلاب اسلامی	۷
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	حجت‌الاسلام عابد زنجانی	مصطفی کواکبیان	دموکراسی در نظام ولایت فقیه	۸

دانشگاه	دانشکده	مقطع	رشته	استاد راهنما	نویسنده	عنوان	ردیف
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر متوجه محمدی	فاسم فرج اللهی	تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر جنبش توحید اسلامی در لبنان طرابلس	۹
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	حجت الاسلام زکریا الماسی	بهمن مهران	انقلاب اسلامی و مسئله حج	۱۰
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر عبدالعلی قریانی	محمد باقر خرمشاد	مطالعه تطبیقی تئوری انقلاب اسلامی و مارکسیستی	۱۱
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر علی اصغر قوام	محمود عرب پور	جمهوری اسلامی ایران و اتحاد سیاسی اسلام	۱۲
امام صادق (ع)	علوم سیاسی و معارف اسلامی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر محسن حلی	حسین غریبی	رابطه انقلاب با توسعه سیاسی با تأکید بر انقلاب اسلامی ایران	۱۳
تهران	حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	حجت الاسلام سعید زنجانی	حمیدرضا اخوان	بررسی برخی از عوامل الهام بخش در بیان امام در جریان هدایت فقیر	۱۴
تهران	حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	علوم سیاسی	دکتر محسن حلی	ناصر باقری	بررسی برخی از عوامل الهام بخش در بیان امام در جریان هدایت فقیر	۱۵

ردیف	عنوان	نویسنده	استاد راهنما	رشته	مقطع	دانشکده	دانشگاه
۱۶	نوسازی از دیدگاه امام خمینی (س)	محمد حسن حسینی	دکتر محمود مومنی کاشانی	جامعه‌شناسی	کارشناسی ارشد	علوم اجتماعی	علامه طباطبائی
۱۷	بررسی سبب‌رسانی از عوامل افزایش‌دهنده قدرت صلاحیت رهبر در پیامات امام خمینی (س)	مجتبی اسکندری	دکتر علی رضائیان	مدیریت	کارشناسی ارشد	مدیریت	تهران
۱۸	دیدگاه نوسازی در انقلاب اسلامی	ثریا معمار	دکتر محمد باهنی	جامعه‌شناسی	کارشناسی ارشد	علوم انسانی	تربیت مدرس
۱۹	امام خمینی (س) و انگیزش پاسداران	اسماعیل نعمتی	دکتر عابدی جعفری	مدیریت	کارشناسی ارشد	مدیریت	امام خمینی
۲۰	بررسی تطبیقی جایگاه مردم در اندیشه ولایت مطلقه فقیه (با فلسفه سیاسی فازیلی)	محمد منصورنژاد	دکتر محقق داماد	علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	حقوق	تهران
۲۱	معرفی نظریه رهبری بصیر، از دیدگاه چندین صاحب‌نظر رهبری نوین	محمد ازگلی	دکستر حسن عابدی جعفری	مدیریت	کارشناسی ارشد	پژوهشگاه دانشگاه امام حسین	امام حسین
۲۲	مقایسه کارکردهای دین در اندیشه امام خمینی (س) و دکتر شریعتی	حسین زاده	تقی آزاد	جامعه‌شناسی	کارشناسی ارشد	علوم انسانی	تربیت مدرس
۲۳	بررسی مقایسه‌ای نظریه حکومت اسلامی	محسن کریمی	مسیر حسین موسوی	علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	علوم انسانی	تربیت مدرس

دانشگاه	دانشگاه	مقطع	رشته	استاد راهنما	نویسنده	عنوان	ردیف
تربیت مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	جامعه‌شناسی	دکتر حسین بشیریه	بهزاد دوران	بازسازی تئوری انقلاب در آثار امام خمینی (س)	۲۴
امام صادق (ع)	الهیات و معارف اسلامی و	کارشناسی ارشد	معارف اسلامی و الهیات	دکتر نجفقلی حبیبی	رستم نوچه فلاح	بررسی تحلیلی روشها و استراتژیهای احیایگران	۲۵
تهران	حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	مدیریت دولتی	دکتر علی رضائیان	وجیه الله قربانی زاده	بررسی برخی از عوامل انگیزشی در سیره امام خمینی (س)	۲۶
تهران	حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	روابط بین‌الملل	دکتر سنجهر محمدی	خسرو قبادی	بررسی نظری رابطه منابع ملی و ابتدائولوزی اسلامی در انقلاب اسلامی	۲۷
آزاد اسلامی	واحد شمال	کارشناسی ارشد	فقه و مبانی حقوق اسلامی کسره الهیات و معارف اسلامی	دکتر آبین	محمد شیر	مسیری در انقلاب اسلامی ایران و ریشه‌های آن	۲۸
امام صادق (ع)	معارف اسلامی و	کارشناسی ارشد	معارف اسلامی	آیت الله سید محمدحسن مرعشی شوشتری	حسن رضایی	نقش مفتضیات زمان و مکان در حقوق کیفری اسلامی	۲۹

دانشگاه	دانشگاه	مقطع	رشته	استاد راهنما	نویسنده	عنوان	ردیف
امام صادق (ع)	معارف اسلامی و مدیریت	کارشناسی ارشد	معارف و مدیریت	مهندس مهدی منصور	سید کاظم واعظی	بررسی سبک رهبری حضرت امام	۳۰
علامه طباطبائی	حقوق و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	حقوق بین الملل	دکتر محمدرضا رضوی	محمدرضا	تبیین الگوی مربوطه اسلام و ارتداد سلمان رشدی و	۳۱
امام صادق (ع)	معارف و علوم سیاسی	کارشناسی ارشد	معارف و علوم	دکتر سید اکبر ضایع بیگلری	سید محمدرضا	مشورت بین المللی کشور حامی مقایسه نظام دموکراسی و نظام	۳۲
آزاد اسلامی	سیاسی واحد تهران	کارشناسی ارشد	سیاسی مدیریت دولتی	دکتر احمدی اصغر	حسینی کجانی	ولایت فقیه بررسی نظریه های انگیزش در اسلام	۳۳
آزاد اسلامی	مرکزی واحد مرکز	کارشناسی ارشد	گرایش مالی جامعه شناسی	دکتر سحر باقر	چگینی محمد فرهادی	بررسی و تحلیل مسیح مردمی	۳۴
آزاد اسلامی	ایای	کارشناسی ارشد	فقه و مبانی حقوق	ساروخانی دکتر ابی	محمد شیری	سبوری در انقلاب اسلامی و	۳۵
تربیت مدرس	علوم انسانی	دکتری	اسلامی علوم سیاسی	عمید زنجانی	مصطفی کواکبیان	ریشه های آن	۳۶
تربیت مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	ادبیات عرب	دکتر محمد علی	عسگر محمدی	مبانی مشروعیت در نظام ولایت فقیه	۳۷
آزاد اسلامی	واحد مرکزی	کارشناسی ارشد	الهیات و معارف	آذرشب دکتر مهدی زاده	سید آبادی	رأی امام خمینی (س) در شعر عربی	۳۸
تربیت مدرس	علوم انسانی	کارشناسی ارشد	اسلامی جامعه شناسی	دکتر تقی آزاد	علی محمد	الهام گیری قیام و مبارزات امام خمینی (س) از قرآن و حدیث	۳۹
					فلسفی	بررسی دیدگاه های امام خمینی (س) و دکتر شریعتی درباره نابرابری اجتماعی	

■ همایشها:

کنگره بین‌المللی «تبیین انقلاب اسلامی» به مناسبت یکصدمین سالگرد تولد امام خمینی (س) در مهرماه سال آینده برگزار خواهد شد. فراخوان این کنگره جهت اطلاع خوانندگان عیناً درج می‌گردد:

مقدمه

شناخت و تحلیل دقیق و علمی انقلاب اسلامی ایران، نیاز و ضرورتی جدی است که به انگیزه‌ها و دلایل مختلف، طی دو دهه گذشته، صاحب‌نظران و اندیشمندان فراوانی را در سراسر جهان به خود مشغول داشته است و حک و اصلاح یا پردازش نوین و بعضاً ابداعاتی را در نظریه پردازیهای مرتبط با این حوزه معرفت بشری موجب شده است. یکصدمین سالگرد تولد امام خمینی (س) فرصتی است تا با بازبینی و ارزیابی همه این تلاشها، انقلابی را که با نام خمینی (س) و اندیشه وی پیوندی عمیق و ناگسستنی یافته است، هر چه دقیق‌تر و منطبق با واقع، شناسایی و تحلیل کنیم و حتی‌الامکان به نظریاتی در خور و تبیینگر این واقعیت عظیم، نزدیک شویم.

به همین مناسبت کنگره بین‌المللی

«تبیین انقلاب اسلامی» در مهرماه ۱۳۷۸ برگزار می‌گردد و از همه محققان و نظریه‌پردازان دعوت می‌شود تا با مشارکت مؤثر خود، کاروان دانش بشری را در این تلاش عظیم همراهی نمایند. لازم است اشاره شود از آنجا که تأمل در ابعاد فقهی و فلسفه سیاسی امام خمینی (س) و مبانی نظری حکومت دینی و انقلاب اسلامی، همزمان به عهده کنگره دیگری با عنوان «دین و دولت»، قرار دارد، در این کنگره، تعمداً این وجه از مبانی نظری انقلاب اسلامی، منظور نشده است. صاحب‌نظرانی که مباحث مورد نظرشان به چنین جنبه‌هایی مرتبط می‌شود لازم است تا با ملاحظه موضوعات آن کنگره، حتی‌الامکان از تداخل مباحث پرهیز نمایند.

محورها و موضوعات

الف) ریشه‌های فکری و تاریخی انقلاب اسلامی:

— حدود تأثیرپذیری انقلاب از فرهنگ و تاریخ شیعه؛

— تحولات فکری و سازمانی منجر به پیدایش نهاد مرجعیت در شیعه و نقش آن در انقلاب؛

— مشروطیت و چالش مدرنیته و

مشروعیت و بازتاب آن در اندیشه انقلاب اسلامی؟

– تـطـور اندیشه سیاسی و نهضت احیاء دین در اسلام معاصر و ارتباط آن با انقلاب اسلامی؟

– جایگاه انقلاب اسلامی در ارتباط با سنت، مدرنیته و پست مدرن؟

– تجدیدگرایان و مبارزه با دین در عصر پهلوی اول و دوم؟

– سیر تحول مواضع و سلوک دینگرایان در مواجهه با حکومت پهلوی (مواضع نهاد مرجعیت، روحانیون ساکت یا مدافع رژیم، روحانیون مخالف، روشنفکران مسلمان)؟

– نهضت ملی، عرصه چالش ناسیونالیسم، سوسیالیسم و اسلام‌گرایان؟

– پانزده خرداد ۴۲، سرآغاز تحول جدی در نهضت، ویژگیها، شرایط و دلایل تحول؟

– تحولات سیاسی دنیای اسلام و خاورمیانه در دوران معاصر و تأثیر آن بر تحولات منجر به انقلاب اسلامی ایران؟

– جریانهای اصلی و ارزیابی شیوه‌های مختلف مبارزه با رژیم شاه (مبارزه حقوقی -

سیاسی، مبارزه مسلحانه یا مشی چریکی، شیوه‌های فرهنگی - روشنگری، ویژگیها و دلایل موفقیت مشی امام خمینی (س).

ب) زمینه‌ها، شرایط و عوامل پیروزی انقلاب:

– خواسته یا گم‌شده اصلی جامعه ایران چه بود؟

– این خواسته چه تمایزی با ارزشها و فرهنگهای رایج دنیا داشت؟

– چرا پاسخگویی به این خواسته در چهارچوب رژیم شاه مقدور نشد؟

– علل ضعف و ناکارآمدی گفتمانهای رایج سیاسی و دیگر ایدئولوژیها برای پاسخگویی به این خواسته چه بود؟

– چرا جامعه ایران برای تعقیب و تحقق این خواسته، راه حل دینی را برگزید؟

– این راه حل دینی، چگونه، توسط چه کسانی و طی چه فرایندی به جامعه ایران عرضه شد؟

– گفتمان دینی انقلاب، با گفتمان دینی رایج و سنتی چه تفاوتی داشت؟

– چرا وقوع انقلابی با این مختصات، پیش‌بینی نشده بود؟

– چرا پس از آغاز خیزش انقلاب، مهار آن مقدور نگردید؟

– ارزیابی تبیینهای مختلف انقلاب اسلامی:

– شرایط و زمینه‌های اقتصادی وقوع

– شرایط و زمینه‌های اقتصادی وقوع

شرط وقوع انقلاب؛

— تبیین‌های روان‌شناختی انقلاب،

روان‌شناسی توده مردم، روان‌شناسی

نخبگان و رهبران؛

— تبیین‌های مبتنی بر نقش شخصیت‌ها و

نخبگان؛

— ایدئولوژی انقلاب و نقش نخبگان

فکری انقلاب؛

— ایدئولوژی‌های انقلاب، امتیازات و

ویژگی‌های امام خمینی (س) به عنوان

ایدئولوگ انقلاب؛

— نقش رهبری امام خمینی (س) در

پیروزی انقلاب، نقش و تأثیر مرجعیت امام

و شخصیت معنوی ایشان در رهبری انقلاب؛

— تحلیل‌ها و تفسیرهای فرامادی از علل

انقلاب و ارتباط آن با تبیین‌های انقلاب؛

— تبیین و تحلیل اهداف، آرمان‌ها و

شعارهای اصلی انقلاب؛

— وجوه اشتراک و افتراق انقلاب اسلامی

با دیگر انقلاب‌ها (حدود انطباق انقلاب

اسلامی با قانونمندی‌های شناخته‌شده

انقلابات)؛

— کوشش برای دستیابی به نظریه ترکیبی

در تبیین انقلاب اسلامی ایران؛

— جایگاه انقلاب اسلامی در

گونه‌شناسی انقلابات (انقلاب سیاسی،

انقلاب (تبیین‌های انقلاب با رویکرد اقتصادی

و اقتصاد سیاسی)؛

— افشار و طبقات اجتماعی و تحولات

آن در آستانه انقلاب - تبیین طبقاتی انقلاب،

نقش افشار و طبقات مختلف درانقلاب

(زنان، روشنفکران، دانشگاهیان، روحانیون،

بازاریان، روستاییان، کارگران)؛

— تبیین‌های مبتنی بر تحولات نظام

جهانی و شرایط بین‌المللی و خارجی وقوع

انقلاب؛

— تبیین‌های مبتنی بر عوامل فرهنگی و

زمینه‌های اعتقادی وقوع انقلاب؛

— بسترها و زمینه‌های آموزشی و نقش

نهادهای فرهنگی در انقلاب؛

— ساختارها و بستر سیاسی انقلاب،

تبیین انقلاب از منظر نارسایی در قلمرو

توسعه سیاسی یا عدم توازن آن با دیگر

عرصه‌ها؛

— تبیین انقلاب از منظر عوامل سرکوب

و اعمال خشونت؛

— گروه‌ها و نهادهای سیاسی، مدافع یا

مزاحم انقلاب، (تبیین انقلاب با اتکا به

نهادهای مدنی، شناسایی و تحلیل نهادهای

مدنی آفریننده انقلاب)؛

— تبیین‌های مبتنی بر گسیختگی

اجتماعی و وجود جامعه توده‌وار به عنوان

انقلاب اجتماعی، انقلاب تاریخ‌سان).

عملکرد انقلاب در حوزه شعارها و

اهداف داخلی آن:

- اقتصاد و توسعه - خودکفائی؛
- آزادی و حقوق اساسی مردم، توسعه سیاسی؛
- عدالت و کاهش فاصله طبقاتی؛
- دین‌گرایی و تعالی معنوی؛
- خودباوری و خوداتکایی علمی، توسعه دانش و فرهنگ؛
- استقلال سیاسی.

(د) چالشهای نظری و چشم‌انداز آینده:

- جامعه مدنی و جامعه دینی، تعارض یا سازگاری (فرهنگ سیاسی انقلاب)؛
- انقلاب و معمای عدالت و توسعه، اثرات متقابل آنها (حکومت دینی و توسعه)؛
- گفتگوی تمدن‌ها، ایده جایگزین یا راهکار صدور انقلاب؛
- سازگاری یا تعارض منافع ملی و اهداف فراملی انقلاب؛
- انقلاب اسلامی و تحول طبقات اجتماعی (طبقات مولود انقلاب، مدافع یا مزاحم انقلاب)؛
- هویت ملی و هویت دینی، رابطه

(ج) تحولات انقلاب بعد از پیروزی:

- روند تثبیت اسلامیت انقلاب، معنی و مفهوم اسلامیت انقلاب نزد مردم و جریانه‌های عمده فکری و نحوه تعقیب آن؛
- روند تعقیب اهداف و شعارهای انقلاب در قالب قانون اساسی و نهادهای قانونی؛
- قانون اساسی و تحولات آن (عوامل تحقق و یا معطل ماندن آن)؛
- بررسی و تحلیل عوامل و پیامدهای تحول آرایش و ترکیب نیروهای درون حاکمیت انقلاب و حاشیه آن؛
- بررسی و تحلیل جریانه‌های عمده نیروهای مخالف و تحول در ترکیب و آرایش نیروها و مواضع آنها؛
- ایده صدور انقلاب، (مفهوم، راهکارها، زمینه‌ها، دستاوردها، ناکامیها)؛
- انقلاب و نظام بین‌المللی، چالشها و تعارضات، (اشغال لانه جاسوسی، مسأله سلمان رشدی مرتد، مسأله فلسطین)؛
- انقلاب و تأثیرات متقابل آن با جنگ ایران و عراق؛
- نهادهای انقلاب، (پیدایش، تحولات و عملکرد هر یک از نهادها).

متقابل آنها و رابطه آنها با انقلاب؟

— بروکراسی و انقلاب، (تحول نهضت و انقلاب به نظام، ضرورتها، آفتها)

— انقلاب، آزادی و حقوق اساسی مردم و رابطه آن با نظم؛
— استقلال، آزادی و تعارض احتمالی آنها؟

— انقلاب و حقوق و آزادی زنان، موازین اسلامی و جریانهای فمینیستی؛

— امنیت، نهادهای امنیتی، قانون و حقوق اساسی مردم؛
— رسانه‌ها، مبادلات فرهنگی، تهاجم فرهنگی؛

— انقلاب، ارزشها، تضارب آرا و اندیشه‌ها؛
— خودباوری و حد بهینه در مبادلات علمی؛

— انقلاب و جوانان، (جوانان، مشکل یا سرمایه انقلاب)؛
— آفات انقلاب (آفات درونی، تهدیدات خارجی)؛

— چشم‌انداز آینده انقلاب (استحکام و استمرار، دگرگونی و تعدیل، استحاله و بازگشت، حدود احتمال و عوامل و نشانه‌های وقوع هر یک از این احتمالات).

۵) انقلاب اسلامی و تحولات سیاسی - فرهنگی بین‌المللی:

— پیام اصلی انقلاب اسلامی و رهبری آن به بشریت چه بود؟
— تا چه حدود این پیام ادراک یا دریافت شد؟

— چه مقاومت و مقابله‌هایی را برانگیخت؟

— در بروز این هم‌نوایی یا واکنش، بین دینداران و غیر متدینین، مسلمین و غیرمسلمین، شیعیان و غیر شیعیان چه تفاوت‌هایی مشاهده می‌شود؟

— در این واکنش، بین جهان پیشرفته با کشورهای جهان سوم، اقشار و طبقات مرفه با مردم محروم، روشنفکران با توده مردم، دولتها و حکومتها با مبارزین و انقلابیون چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

— تأثیر انقلاب اسلامی در قطب‌بندیها و مسائل استراتژیک جهانی چیست؟
— اثر انقلاب بر هویت دینی مسلمین و مثنی سیاسی مردم در هر یک از کشورهای اسلامی چه بوده است؟

— انقلاب اسلامی چه تأثیری در وضعیت اقلیتهای مسلمان در سایر کشورها داشته است؟

— تأثیرات انقلاب بر حوزه معرفت‌شناسی در قلمروهایی، چون، دین‌شناسی، اسلام‌شناسی و نحله‌های فکری درون هر یک از شعب و شاخه‌های علوم انسانی از قبیل: روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، مدیریت و ... چه بوده است؟

— اثر انقلاب بر فرهنگ سیاسی و مفاهیم و واژگان رایج در رسانه‌ها و دائرةالمعارف نویسیها چه بوده است؟

— جایگاه انقلاب اسلامی در چشم‌انداز تحولات بین‌المللی قرن آینده چیست؟

(و) مسواضع و دیدگاههای امام خمینی (س) در زمینه مسائل و موضوعات خاص مرتبط با انقلاب اسلامی *

— مواضع امام خمینی (س)، در قبال، جریانات، عناصر و حوادث موثر در تاریخ معاصر ایران؛

— دیدگاهها و مواضع امام خمینی (س) در قبال اندیشه‌ها و مکاتب فکری چون، ناسیونالیسم، سوسیالیسم، لیبرالیسم ...؛

— مواضع امام خمینی (س) در قبال اقشار و گروههای مختلف اجتماعی و نقش و جایگاه آنان در انقلاب و آینده آن؛

— مؤلفه‌های اساسی اسلام در منظر امام

خمینی (س) (اصول و محورهای ایدئولوژی انقلاب از نظر رهبری آن)؛

— بازشناسی محکمت و متشابهات اندیشه امام خمینی (س) در معماری و هدایت انقلاب اسلامی و استراتژی آینده آن؛

— بازشناسی اصول و اهداف بین‌المللی امام خمینی (س)، راهکارهای تحقق و موانع آن؛

— بازشناسی حدود ثبات و استمرار یا تحول و تغییر در اندیشه و مواضع امام خمینی (س) و عوامل آن؛

— جایگاه مواضع و دیدگاههای امام خمینی (س) در آینده انقلاب اسلامی.

* * *

مهلت ارسال خلاصه مقاله تا ۱۳۷۸/۱/۳۱ و مهلت نهایی ارسال مقاله تا

(*) در بررسی و تحلیل هر یک از موضوعات مذکور در بندهای قبلی نیز مواضع و دیدگاههای رهبر انقلاب قابل اعتناست و حسب ضرورت صاحب‌نظران به آن اشاره خواهند کرد ولی در این قسمت به نحو خاص به موضوعاتی اشاره می‌شود، که فهم موضع امام خمینی (س) درباره آنها مستقلاً موضوعیت دارد.

تاریخ ۷۷/۱۱/۱۵ و مهلت ارسال اصل مقالات تا تاریخ ۷۷/۱۲/۱۵ تعیین شده است. اطلاعیه این همایش به طور کامل در شماره ۲۵ فصلنامه حضور (زمستان ۷۷) درج خواهد شد.

همایش آسیب‌شناسی یک انقلاب

روزهای بیست و هفتم تا بیست و نهم بهمن‌ماه، دانشگاه صنعتی شریف شاهد برپایی همایش آسیب‌شناسی یک انقلاب است. در معرفی‌نامه این همایش آمده است که این همایش گامی است «در جهت شناسایی نقاط قوت و ضعف، مشکلات و موانع انقلاب اسلامی». سه محور در معرفی‌نامه این همایش برای تهیه مقالات پیشنهاد شده است. چشم‌انداز فردا از منظر امروز: انقلاب اسلامی ایران در فراز یا نشیب؟ بررسی تطبیقی انقلاب اسلامی و انقلاب حضرت رسول (ص)، و انقلاب اسلامی و نهضتها. در محور نخست موضوعاتی از این قبیل به چشم می‌خورد:

«رهبری و ولایت فقیه»؛

«موجهای جدید تهاجم»؛

«عدالت در مصاف با توسعه»؛

«فرهنگ ایثار و شهادت»؛

انقلابی بودن؛ در متن یا حاشیه؟ هدف یا

۱۳۷۸/۴/۱۵ خواهد بود.

نشانی دبیرخانه کنگره: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی.

تلفن: ۴ - ۶۴۹۹۱۹۳ و ۶۴۹۹۱۸۹

دورنویس: ۶۴۰۹۷۱۴

همایش آزادی و تحقق آن در

جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه تربیت مدرس با همکاری معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و آموزش عالی در چهارچوب سلسله همایشهای علمی - پژوهشی «بررسی شعار محوری انقلاب اسلامی: استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی»، اولین همایش علمی - پژوهشی خود را با عنوان «آزادی و تحقق آن در جمهوری اسلامی ایران» با هدف تبیین مبانی نظری و میزان تحقق آزادی در نظام جمهوری اسلامی برگزار می‌کند. در اطلاعیه فراخوان مقاله این همایش محورهای زیر برای تهیه مقالات به پژوهشگران شرکت‌کننده پیشنهاد شده است: مبانی نظری آزادی، تحقق آزادی در جمهوری اسلامی در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، حقوقی و قانونی. مهلت ارسال خلاصه مقالات تا

وسيله؟ نسل جوان امروز (امام، انقلاب و...)، روحانیت، دانشگاهیان (جایگاه و عملکرد)، عملکرد مسئولان، دیدگاه مکاتب شرق و غرب و تحلیلهای جهانی نسبت به حال و آینده انقلاب، توطئه‌های استکبار جهانی و صهیونیسم.

محور دوم با این موضوعات طرح شده است.

دوران حیات پیامبر (ص)؛ گرایشهای نهفته، دوران پس از رحلت پیامبر (ص)؛ گرایشهای جدید، قیام عاشورا، محور سوم نیز با سه محور پیشنهاد شده است: نهضت تنباکو، مشروطیت، سی‌تیر، انقلاب ایران و مستضعفان جهان، نهضتهای آزادیبخش. برای دست‌اندرکاران این همایش در ادامه مسیری که در پیش گرفته‌اند آرزوی توفیق می‌کنیم.

پرداختند. موضوعاتی از قبیل اجتهاد و منابع آن، رویکردی تطبیقی به اهل تسنن و تشیع، نسبت حکومت دینی و آزادیهای مدنی، دموکراسی، حکومت اسلامی از منظر امام خمینی (س) و سایر فقههای شیعه، حقوق زنان و ابعاد فقهی و حقوقی آن، دموکراسی و تطبیق آن با ولایت فقیه از دیدگاه امام خمینی (س)، ارتداد و احکام حقوقی آن، اهداف انقلاب اسلامی، روند شکل‌گیری انقلاب و جمهوری اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

همچنین ایشان در چندین جلسه پرسش و پاسخ به مناسبت سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی شرکت جستند و به پرسشهای حاضران پاسخ دادند. گزارش مبسوط این خبر در شماره‌های آینده عرضه خواهد شد.

■ خبر

سفر علمی - پژوهشی سردبیر

پژوهشنامه متین به انگلستان و عمان

آیت‌الله سیدمحمد موسوی بجنوردی طی آذر و دیماه سال جاری، در سفری علمی - پژوهشی به انگلستان و عمان، ضمن ملاقات با شخصیت‌های علمی و دینی به ایراد سخنرانی و شرکت در همایشهای تحقیقاتی

■ پذیرش دانشجو در دوره

کارشناسی ارشد

جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی.

عرفان اسلامی، فقه و مبانی

حقوق اسلامی

پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی که با هدف پژوهش در جوانب مختلف حیات و اندیشه امام خمینی (س) و

عرفان تطبیقی، می‌توانند داوطلب شوند. در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، داوطلبان، از همین رشته پذیرش می‌شوند. در هر یک از این سه رشته، پس از مصاحبه علمی ۱۰ نفر پذیرش خواهند شد.

تسهیلات و امتیازات

پذیرفته شدگان در این پژوهشکده، در طول دوره تحصیل از کمک هزینه تحصیلی و تسهیلات مسکن یا کمک هزینه مسکن بهره‌مند خواهند بود. فارغ التحصیلان ممتاز نیز توسط پژوهشکده و دیگر واحدهای مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام استخدام خواهند شد.

ضمناً با هماهنگیهایی که به عمل آمده است فارغ التحصیلان دوره کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی در مقطع دکتری می‌توانند در گرایش جامعه‌شناسی سیاسی که برنامه آن در دست تصویب است در کلیه دانشگاههای مجری دوره دکتری در این رشته و گرایش شرکت کنند. در رشته‌های عرفان و فقه نیز ادامه تحصیل در مقطع دکتری رشته‌های ذیربط، ممکن خواهد بود.

واحدهای درسی سه رشته فوق‌الذکر به شرح ذیل است:

انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک مؤسسه علمی - پژوهشی رسمی با مجوز وزارت فرهنگ و آموزش عالی تأسیس شده است، با جلب همکاری برجسته‌ترین اساتید ذیصلاح و مساعدت مسئولین ذیربط در وزارت فرهنگ و آموزش عالی موفق شده است مجوزهای لازم برای پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد برای سه رشته، عرفان اسلامی، جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی و فقه و مبانی حقوق اسلامی را اخذ نماید و در آزمون ورودی سراسری، که در اسفندماه ۱۳۷۷ برگزار می‌گردد، در این سه رشته اقدام به پذیرش دانشجو خواهد نمود. رشته‌های عرفان اسلامی و جامعه‌شناسی انقلاب در نظام دانشگاهی کشور برای اولین بار است که به صورت یک رشته مستقل تأسیس می‌شود و برنامه آن توسط پژوهشکده تنظیم یافته و به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی رسیده است.

نحوه پذیرش دانشجو

در آزمون سراسری سال جاری، با توجه به ماهیت بین رشته‌ای این رشته‌ها، داوطلبان شرکت کننده در دو رشته جامعه‌شناسی و علوم سیاسی، می‌توانند برای ورود به دوره کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی، داوطلب شوند. (برای ورود به دوره کارشناسی ارشد عرفان اسلامی نیز داوطلبان رشته‌های فلسفه و کلام اسلامی و ادیان و

برنامه و مواد درسی

واحد‌های درسی گروه عرفان اسلامی		واحد‌های درسی گروه جامعه‌شناسی انقلاب	
نام درس	تعداد واحد	نام درس	تعداد واحد
تاریخ عرفان و تصوف ^(۱)	۲	الف: دروس مشترک (۷ واحد)	
تاریخ عرفان و تصوف ^(۲)	۲	زندگی علمی - سیاسی امام خمینی (س)	۲
متون عرفان اسلامی به زبان فارسی	۲	جامعه‌شناسی سیاسی ایران معاصر	۲
(نظم و نثر)			
فلسفه اسلامی ^(۱)	۲	روشن تحقیق	۳
فلسفه اسلامی ^(۲)	۲	ب: دروس اختصاصی (۱۷ واحد)	
عرفان اسلامی ^(۱)	۲	نظریه‌های انقلاب با تأکید بر	۳
		رویکردهای جامعه‌شناختی	
عرفان اسلامی ^(۲)	۲	اندیشه سیاسی - اجتماعی امام	۲
		خمینی (س)	
عرفان اسلامی ^(۳)	۲	بررسی مقایسه‌ای انقلاب اسلامی با	۲
		دیگر انقلابات	
عرفان در قرآن و روایات و سیره معصومین	۲	نقد و بررسی تبیین‌های انقلاب اسلامی	۳
اسرار عبادت	۲	بررسی جنبشهای اسلامی معاصر	۳
عرفان تطبیقی	۲	فلسفه سیاسی	۲
روان‌شناسی و عرفان	۲	اندیشه سیاسی اسلام در دوره معاصر	۲
پایان نامه	۸	ج: پایان نامه	۸
جمع	۳۲	جمع دروس تخصصی و پایان نامه	۳۲

در نظر گرفته شده است. دانشجویان بر حسب سوابق تحصیلی، به تشخیص گروه تخصصی ذیربط، واحدهایی را به عنوان پیش‌نیاز و کمبود خواهند گذراند.

برنامه رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، عیناً مطابق برنامه جاری دانشگاهها خواهد بود ولی از نظر محتوا، بر آثار و مبانی فقهی و اندیشه حضرت امام تأکید خواهد شد. همچنین آموزش زبان خارجی تخصصی متناسب با هر رشته، در حد تسلط بر متون تخصصی و مکالمه در برنامه این پژوهشکده